

LEGE nr. 74 din 3 mai 1999
pentru ratificarea Cartei sociale europene revizuite, adoptata la Strasbourg la 3 mai 1996
EMITENT: PARLAMENTUL
PUBLICAT IN: MONITORUL OFICIAL nr. 193 din 4 mai 1999

Parlamentul României adopta prezenta lege.

ART. 1

Se ratifica Carta sociala europeana revizuita, adoptata la Strasbourg la 3 mai 1996.

Ratificarea Cartei sociale europene revizuite se face cu declaratiile prevazute la art. 2 si 3 din prezenta lege.

ART. 2

In conformitate cu prevederile art. A paragraful 1 din partea a III-a a Cartei sociale europene revizuite, Romania accepta partea I din prezenta carta ca o declaratie care determina obiectivele a caror realizare o va urmari prin toate mijloacele utile si se considera legata prin prevederile art. 1, art. 4-9, art. 11, 12, 16, 17, 20, 21, 24, 25, 28 si 29, precum si, suplimentar, de prevederile art. 2 paragrafele 1, 2, 4-7, art. 3 paragrafele 1-3, art. 13 paragrafele 1-3, art. 15 paragrafele 1 si 2, art. 18 paragrafele 3 si 4, art. 19 paragrafele 7 si 8 si art. 27 paragraful 2.

ART. 3

Romania declara ca accepta ca aplicarea angajamentelor juridice continute in Carta sociala europeana revizuita sa fie supusa mecanismului de control prevazut in partea a IV-a a Cartei sociale europene, adoptata la Torino la 18 octombrie 1961.

ART. 4

Institutiile prevazute in anexa la prezenta lege vor elabora si vor supune spre aprobare autoritatilor publice competente, in termen de un an de la publicarea prezentei legi in Monitorul Oficial al României, masurile necesare in vederea transpunerii efective in practica a dispozitiilor Cartei sociale europene revizuite.

Aceasta lege a fost adoptata de Camera Deputatilor in sedinta din 19 aprilie 1999, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (1) din Constitutia României.

p. PRESEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR,
PAULA IVANESCU

Aceasta lege a fost adoptata de Senat in sedinta din 19 aprilie 1999, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (1) din Constitutia României.

p. PRESEDINTELE SENATULUI,
ULM SPINEANU

CARTA SOCIALA EUROPEANA REVIZUITA*)

*) Traducere.

PREAMBUL

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei,
considerind ca obiectivul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai strinsa intre membrii sai cu scopul de a proteja si promova idealurile si principiile care sunt patrimoniul lor comun si de a favoriza progresul lor economic si social, in special prin apararea si dezvoltarea drepturilor omului si libertatilor fundamentale,

considerind ca prin Conventia europeana pentru protectia drepturilor omului si a libertatilor fundamentale, semnata la Roma la 4 noiembrie 1950, si prin protocoalele la aceasta statele membre ale Consiliului Europei au convenit sa asigure populatiilor lor drepturile civile si politice si libertatile specificate in aceste instrumente,

considerind ca prin Carta sociala europeana, deschisa in vederea semnarii la Torino la 18 octombrie 1961, si prin protocoalele aditionale la aceasta statele membre ale Consiliului Europei au convenit sa asigure populatiilor lor drepturile sociale specificate in aceste instrumente pentru a ameliora nivelul lor de trai si a promova bunastarea lor sociala,

reamintind ca in cursul Conferintei ministeriale a drepturilor omului, desfasurata la Roma la 5 noiembrie 1990, a fost subliniata necesitatea, pe de o parte, de a prezerva caracterul indivizibil al tuturor drepturilor omului, fie ca sunt civile, politice, economice, sociale sau culturale, si, pe de alta parte, de a conferi Cartei sociale europene un nou impuls,

hotarite, astfel cum s-a decis pe parcursul Conferintei ministeriale desfasurate la Torino la 21 si 22 octombrie 1992, sa actualizeze si sa adapteze continutul material al cartei, pentru a tine seama in special de schimbarile sociale fundamentale intervenite dupa adoptarea sa,

recunoscind avantajul de a inscrie intr-o carta revizuita, destinata sa se substituie treptat Cartei sociale europene, drepturile garantate de carta, astfel cum au fost amendate, drepturile garantate de Protocolul aditional din 1988 si sa adauge noi drepturi,

au convenit asupra celor ce urmeaza:

PARTEA I

Partile contractante recunosc ca obiectiv al politicii lor, a carui realizare o vor urmari prin toate mijloacele utile pe plan national si international, atingerea conditiilor specifice pentru asigurarea exercitarii efective a urmatoarelor drepturi si principii:

1. orice persoana trebuie sa aiba posibilitatea de a-si castiga existenta printr-o munca liber intreprinsa;

2. toti lucratorii au dreptul la conditii de munca echitabile;

3. toti lucratorii au dreptul la securitate si igiena in munca;

4. toti lucratorii au dreptul la o salarizare echitabila care sa le asigure lor, precum si familiilor lor un nivel de trai satisfactor;

5. toti lucratorii si patronii au dreptul de a se asocia liber in organizatii nationale sau internationale pentru protectia intereselor lor economice si sociale;

6. toti lucratorii si patronii au dreptul de a negocia colectiv;

7. copiii si tinerii au dreptul la protectie speciala impotriva pericolelor fizice si morale la care sunt expusi;

8. lucratoarele, in caz de maternitate, au dreptul la protectie speciala;

9. orice persoana are dreptul la mijloace corespunzatoare de orientare profesionala, in vederea sprijinirii sale in alegerea unei profesii adecvate intereselor si aptitudinilor sale profesionale;

10. orice persoana are dreptul la mijloace corespunzatoare de formare profesionala;

11. orice persoana are dreptul de a beneficia de toate masurile care ii permit sa se bucure de cea mai buna stare de sanatate pe care o poate atinge;

12. toti lucratorii si persoanele aflate in intretinerea acestora au dreptul la securitate sociala;

13. orice persoana lipsita de resurse suficiente are dreptul la asistenta sociala si medicala;

14. orice persoana are dreptul de a beneficia de servicii sociale calificate;

15. orice persoana handicapata are dreptul la autonomie, la integrare sociala si la participare in viata comunitatii;

16. familia, in calitate de celula fundamentala a societatii, are dreptul la o protectie sociala, juridica si economica corespunzatoare, in vederea asigurarii deplinei sale dezvoltari;

17. copiii si adolescentii au dreptul la o protectie sociala, juridica si economica corespunzatoare;

18. cetatenii uneia dintre partile contractante au dreptul de a exercita orice activitate lucrativa pe teritoriul unei alte parti contractante, in conditii de egalitate cu cetatenii acesteia din urma, sub rezerva restrictiilor motivate de ratiuni serioase cu caracter economic sau social;

19. lucratorii migranti, cetateni ai uneia dintre partile contractante, si familiile lor au dreptul la protectie si asistenta pe teritoriul oricarei alte parti contractante;

20. lucratorii au dreptul la egalitate de sanse si de tratament in materie de angajare si de profesie, fara discriminare in functie de sex;

21. lucratorii au dreptul de a fi informati si consultati in cadrul intreprinderii;

22. lucratorii au dreptul de a participa la determinarea si ameliorarea conditiilor de munca si a mediului de munca din cadrul intreprinderii;
23. orice persoana varstnica are dreptul la protectie sociala;
24. toti lucratorii au dreptul la protectie in caz de concediere;
25. toti lucratorii au dreptul la protectia propriilor creante in caz de insolvabilitate a patronului lor;
26. toti lucratorii au dreptul la demnitate in munca;
27. toate persoanele cu responsabilitati familiale, care sunt angajate sau doresc sa se angajeze in munca, au dreptul sa o faca fara a fi supuse discriminarilor si, pe cat posibil, fara sa existe un conflict intre responsabilitatile lor profesionale si familiale;
28. reprezentantii lucratorilor din intreprindere au dreptul la protectie impotriva actelor susceptibile sa le produca prejudicii si trebuie sa li se acorde facilitati corespunzatoare pentru a-si indeplini atributiile;
29. toti lucratorii au dreptul de a fi informati si consultati in procedurile de concediere colectiva;
30. orice persoana are dreptul la protectie impotriva saraciei si excluderii sociale;
31. orice persoana are dreptul la locuinta.

PARTEA a II-a

Partile se angajeaza sa se considere legate, conform dispozitiilor partii a III-a, de obligatiile ce rezulta din articolele si paragrafele urmatoare:

ART. 1

Dreptul la munca

In vederea exercitarii efective a dreptului la munca, partile se angajeaza:

1. sa recunoasca drept unul dintre principalele obiective si responsabilitati realizarea si mentinerea celui mai ridicat si stabil nivel posibil de ocupare a fortei de munca, in vederea realizarii unei ocupari depline;
2. sa protejeze de o maniera eficienta dreptul lucratorului de a-si castiga existenta printr-o munca liber intreprinsa;
3. sa stabileasca sau sa mentina servicii gratuite de angajare pentru toti lucratorii;
4. sa asigure sau sa favorizeze o orientare, formare si readaptare profesionala corespunzatoare.

ART. 2

Dreptul la conditii de munca echitabile

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului la conditii de munca echitabile, partile se angajeaza:

1. sa fixeze o durata rezonabila a muncii zilnice si saptamanale, saptamana de lucru trebuind sa fie redusa treptat, in masura in care o permit cresterea productivitatii si ceilalti factori relevanti;
2. sa prevada zile de sarbatoare platite;
3. sa asigure acordarea unui concediu anual platit de minimum 4 saptamini;
4. sa elimine riscurile inerente ocupatiilor periculoase sau insalubre si, atunci cind aceste riscuri nu au putut fi inca eliminate sau suficient reduse, sa asigure lucratorilor angajati in astfel de ocupatii fie o reducere a duratei muncii, fie concedii suplimentare platite;
5. sa asigure un repaus suplimentar care sa coincida, in masura in care este posibil, cu ziua saptaminii recunoscuta ca zi de repaus prin traditia sau obiceiurile tarii ori ale regiunii;
6. sa asigure ca lucratorii sa fie informati in scris, cat mai curind posibil si in nici un caz mai tarziu de doua luni dupa angajare, despre aspectele esentiale ale contractului de munca;
7. sa asigure ca lucratorii care desfasoara o munca de noapte sa beneficieze de masuri care tin seama de natura speciala a acestei munci.

ART. 3

Dreptul la securitate si la igiena in munca

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului la securitate si la igiena in munca, partile se angajeaza, in consultare cu organizatiile patronilor si lucratorilor:

1. sa defineasca, sa puna in practica si sa reexamineze periodic o politica nationala coerenta in materie de securitate, de sanatate a lucratorilor si de mediu de munca. Aceasta politica va avea drept obiect primordial ameliorarea securitatii si igienei profesionale si prevenirea accidentelor si

lezarii sanatatii, care rezulta din munca, sunt legate de munca sau survin in cursul muncii, in special prin reducerea la minimum a cauzelor riscurilor inerente mediului de munca;

2. sa emita regulamente de securitate si igiena;
3. sa asigure punerea in practica a masurilor de control al aplicarii acestor regulamente;
4. sa promoveze instituirea progresiva a serviciilor de sanatate in munca pentru toti lucratorii, cu functii eminamente preventive si de consiliere.

ART. 4

Dreptul la o salarizare echitabila

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului la o salarizare echitabila, partile se angajeaza:

1. sa recunoasca dreptul lucratorilor la o salarizare suficienta, care sa le asigure acestora, precum si familiilor lor un nivel de trai decent;
2. sa recunoasca dreptul lucratorilor la o rata majorata a salarizarii pentru orele suplimentare de munca, cu exceptia unor cazuri speciale;
3. sa recunoasca dreptul lucratorilor si al lucratoarelor la salarizare egala pentru munca de valoare egala;
4. sa recunoasca dreptul tuturor lucratorilor la o perioada de preaviz rezonabila, in cazul incetarii angajarii;
5. sa nu autorizeze retenirile din salarii decat in conditiile si in limitele prescrise de legislatia sau de reglementarea nationala ori fixate prin conventii colective sau prin sentinte de arbitraj.

Exercitarea acestor drepturi trebuie sa fie asigurata fie prin intermediul conventiilor colective incheiate in mod liber, fie prin metodele legale de fixare a salariilor, fie prin orice alta modalitate adecvata conditiilor nationale.

ART. 5

Dreptul sindical

In vederea garantarii sau promovarii libertatii lucratorilor si a patronilor de a constitui organizatii locale, nationale sau internationale pentru protectia intereselor lor economice si sociale si de a adera la aceste organizatii, partile se angajeaza ca legislatia nationala sa nu aduca atingere si sa nu fie aplicata de o maniera care sa aduca atingere acestei libertati. Masura in care garantiile prevazute in prezentul articol se vor aplica politiei va fi determinata prin legislatia sau prin reglementarea nationala. Principiul aplicarii acestor garantii membrilor fortelor armate si masura in care ele se vor aplica acestei categorii de persoane sunt, de asemenea, determinate prin legislatia sau prin reglementarea nationala.

ART. 6

Dreptul de negociere colectiva

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului de negociere colectiva, partile se angajeaza:

1. sa favorizeze consultarea paritara intre lucratori si patroni;
 2. sa promoveze, atunci cind este necesar si util, instituirea procedurilor de negociere voluntara intre patroni sau organizatiile patronale, pe de o parte, si organizatiile lucratorilor, pe de alta parte, in vederea reglementarii conditiilor de angajare prin intermediul conventiilor colective;
 3. sa favorizeze instituirea si utilizarea procedurilor adecvate de conciliere si arbitraj voluntar pentru reglementarea conflictelor de munca;
- si recunosc:
4. dreptul lucratorilor si al patronilor la actiuni colective, in caz de conflict de interese, inclusiv dreptul la greva, sub rezerva obligatiilor care ar putea rezulta din conventiile colective in vigoare.

ART. 7

Dreptul copiilor si al tinerilor la protectie

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului copiilor si al tinerilor la protectie, partile se angajeaza:

1. sa fixeze la 15 ani varsta minima de angajare, fiind totusi admise derogari pentru copiii angajati in munci usoare, determinate, care nu risca sa aduca atingere sanatatii, moralitatii sau educatiei acestora;
2. sa fixeze la 18 ani varsta minima de angajare pentru anumite ocupatii determinate, considerate periculoase sau insalubre;
3. sa interzica angajarea copiilor, care sunt inca supusi instructiei obligatorii, in munci care ii priveaza de beneficiul deplin al acestei instructii;

4. sa limiteze durata muncii lucratorilor sub 18 ani, pentru ca aceasta sa corespunda exigentelor dezvoltarii lor si, mai ales, nevoilor lor de formare profesionala;

5. sa recunoasca dreptul tinerilor lucratori si ucenici la o salarizare echitabila sau la o alocatie corespunzatoare;

6. sa prevada ca orele pe care tinerii le consacra formarii profesionale pe durata timpului normal de munca, cu consimtamintul patronului, sa fie considerate ca fiind incluse in ziua de munca;

7. sa fixeze la cel putin 4 saptamini durata concediilor anuale platite ale lucratorilor sub 18 ani;

8. sa interzica angajarea lucratorilor sub 18 ani in munci de noapte, cu exceptia anumitor locuri de munca determinate prin legislatia sau prin reglementarea nationala;

9. sa prevada ca lucratorii sub 18 ani, angajati in locuri de munca determinate prin legislatia sau prin reglementarea nationala, sa fie supusi unui control medical periodic;

10. sa asigure o protectie speciala impotriva riscurilor fizice si morale la care copiii si tinerii sunt expusi si, in special, impotriva riscurilor care rezulta, intr-o maniera directa sau indirecta, din munca lor.

ART. 8

Dreptul lucratoarelor la protectia maternitatii

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului lucratoarelor la protectia maternitatii, partile se angajeaza:

1. sa asigure lucratoarelor, inainte si dupa nastere, un repaus cu o durata totala de cel putin 14 saptamini, fie prin concediu platit, fie prin prestatii adecvate de securitate sociala sau prin prestatii din fonduri publice;

2. sa considere ilegal ca un patron sa anunte concedierea unei femei in perioada cuprinsa intre momentul in care aceasta a notificat starea sa de graviditate si incheierea concediului sau de maternitate sau la o astfel de data incit termenul de preaviz sa expire in cursul acestei perioade;

3. sa asigure mamelor care isi alapteaza copiii pauze suficiente in acest scop;

4. sa reglementeze munca de noapte a femeilor insarcinate, a femeilor care au nascut recent sau a celor care isi alapteaza copiii;

5. sa interzica angajarea, in munci subterane in mine si in orice alte munci cu caracter periculos, insalubru sau penibil, a femeilor insarcinate, a femeilor care au nascut recent sau a celor care isi alapteaza copiii si sa ia masuri corespunzatoare pentru protejarea drepturilor acestor femei in materie de angajare.

ART. 9

Dreptul la orientare profesionala

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului la orientare profesionala, partile se angajeaza sa asigure sau sa promoveze, in functie de necesitati, un serviciu care va sprijini toate persoanele, inclusiv cele handicapate, sa rezolve problemele referitoare la alegerea unei profesii sau la avansarea profesionala, tinind seama de caracteristicile individului si de legatura dintre acestea si posibilitatile pietei muncii; acest sprijin trebuie sa fie asigurat gratuit atat tinerilor, inclusiv copiilor de varsta scolara, cat si adultilor.

ART. 10

Dreptul la formare profesionala

In vederea exercitarii efective a dreptului la formare profesionala, partile se angajeaza:

1. sa asigure sau sa favorizeze, in functie de necesitati, formarea tehnica si profesionala a tuturor persoanelor, inclusiv a celor handicapate, in consultare cu organizatiile profesionale ale lucratorilor si patronilor, si sa acorde mijloacele care sa permita accesul la invatamintul tehnic superior si la invatamintul universitar numai in conformitate cu criteriul aptitudinii individuale;

2. sa asigure sau sa favorizeze un sistem de ucenicie si alte sisteme de formare a tinerilor la locurile de munca;

3. sa asigure sau sa favorizeze, in functie de necesitati:

a) masuri corespunzatoare si usor accesibile, in vederea formarii lucratorilor adulti;

b) masuri speciale in vederea recalificarii profesionale a lucratorilor adulti, necesare ca urmare a evolutiei tehnice sau a unei noi orientari a pietei muncii;

4. sa asigure sau sa favorizeze, in functie de necesitati, masuri speciale de recalificare si de reintegrare a somerilor de lunga durata;

5. sa incurajeze deplina utilizare a mijloacelor prevazute prin masuri corespunzatoare, cum ar fi:

a) reducerea sau desfiintarea tuturor taxelor si cheltuielilor;

- b) acordarea unei asistente financiare in cazurile adecvate;
- c) includerea in programul normal de lucru a timpului consacrat cursurilor suplimentare de formare, urmate de un lucrator pe durata angajarii, la cererea patronului sau;
- d) garantarea, printr-un control corespunzator, in consultare cu organizatiile profesionale ale lucratorilor si patronilor, a eficientei sistemului de ucenicie si a oricarui alt sistem de formare pentru tinerii lucratori si, la modul general, a unei protectii adecvate a tinerilor lucratori.

ART. 11

Dreptul la protectia sanatatii

In vederea exercitarii efective a dreptului la protectia sanatatii, partile se angajeaza sa ia fie direct, fie in cooperare cu organizatiile publice si private masuri corespunzatoare, care vizeaza, in special:

1. sa elimine, in masura in care este posibil, cauzele unei sanatatii deficitare;
2. sa prevada servicii de consultare si de educare in ceea ce priveste ameliorarea sanatatii si dezvoltarea simtului responsabilitatii individuale in materie de sanatate;
3. sa previna, in masura in care este posibil, bolile epidemice, endemice si alte boli, precum si accidentele.

ART. 12

Dreptul la securitate sociala

In vederea exercitarii efective a dreptului la securitate sociala, partile se angajeaza:

1. sa stabileasca sau sa mentina un regim de securitate sociala;
2. sa mentina regimul de securitate sociala la un nivel satisfacator cel putin egal cu cel necesar pentru ratificarea Codului european de securitate sociala;
3. sa depuna eforturi pentru a aduce treptat regimul de securitate sociala la un nivel mai ridicat;
4. sa ia masuri, prin incheierea de acorduri bilaterale sau multilaterale corespunzatoare sau prin alte mijloace si sub rezerva conditiilor stipulate in aceste acorduri, pentru a asigura:
 - a) egalitatea de tratament intre cetatenii fiecarei parti si cetatenii celorlalte parti, in ceea ce priveste drepturile de securitate sociala, inclusiv pastrarea avantajelor acordate de legislatiile de securitate sociala, indiferent de deplasarile pe care persoanele protejate le-ar putea efectua intre teritoriile partilor;
 - b) acordarea, mentinerea si restabilirea drepturilor de securitate sociala prin mijloace precum totalizarea perioadelor de asigurare sau de angajare, indeplinite conform legislatiei fiecareia dintre parti.

ART. 13

Dreptul la asistenta sociala si medicala

In vederea exercitarii efective a dreptului la asistenta sociala si medicala, partile se angajeaza:

1. sa vegheze ca orice persoana care nu dispune de resurse suficiente si care nu este in masura sa si le procure prin propriile mijloace sau sa le primeasca dintr-o alta sursa, in special prin prestatii rezultate dintr-un regim de securitate sociala, sa poata beneficia de o asistenta corespunzatoare si, in caz de boala, de ingrijirile impuse de starea sa;
2. sa vegheze ca persoanele care beneficiaza de o astfel de asistenta sa nu sufere, din acest motiv, o reducere a drepturilor lor politice sau sociale;
3. sa prevada ca fiecare sa poata obtine, prin servicii competente cu caracter public sau privat, orice sfat si orice ajutor personal, necesare pentru a preveni, a indeparta sau a atenua starea de nevoie de ordin personal si de ordin familial;
4. sa aplice dispozitiile paragrafelor 1-3 ale prezentului articol, in conditii de egalitate cu propriii cetateni, cetatenilor celorlalte parti care se afla in mod legal pe teritoriul acestora, in conformitate cu obligatiile pe care partile si le asuma in virtutea Conventiei europene de asistenta sociala si medicala, semnata la Paris la 11 decembrie 1953.

ART. 14

Dreptul de a beneficia de servicii sociale

In vederea exercitarii efective a dreptului de a beneficia de servicii sociale, partile se angajeaza:

1. sa incurajeze sau sa organizeze serviciile care utilizeaza metode specifice serviciului social si care contribuie la bunastarea si la dezvoltarea indivizilor si a grupurilor in cadrul comunitatii, precum si la adaptarea lor la mediul social;
2. sa incurajeze participarea indivizilor si a organizatiilor benevole sau a altor organizatii la crearea sau la mentinerea acestor servicii.

ART. 15

Dreptul persoanelor handicapate la autonomie, la integrare sociala si la participare in viata comunitatii

In vederea garantarii exercitarii efective de catre persoanele handicapate, indiferent de varsta, de natura si de originea handicapului lor, a dreptului la autonomie, la integrare sociala si la participare in viata comunitatii, partile se angajeaza, in special:

1. sa ia masurile necesare pentru a furniza persoanelor handicapate o orientare, o educatie si o formare profesionala in cadrul schemelor generale ori de cite ori este posibil sau, daca nu este posibil, prin intermediul institutiei specializate, publice sau private;

2. sa favorizeze accesul la angajare al acestor persoane, prin orice masura susceptibila sa incurajeze patronii sa angajeze si sa mentina in activitate persoane handicapate in mediul obisnuit de munca si sa adapteze conditiile de munca la nevoile acestor persoane sau, atunci cind din cauza handicapului acest lucru nu este posibil, prin organizarea sau crearea de locuri de munca protejate, in functie de gradul de invaliditate. Aceste masuri pot justifica, daca este cazul, recurgerea la servicii specializate si de insotire;

3. sa favorizeze deplina lor integrare si participare la viata sociala, in special prin masuri, inclusiv ajutoare tehnice, care vizeaza depasirea dificultatilor lor de comunicare si de mobilitate si care sa le permita accesul la mijloacele de transport, la locuinta, la activitati culturale si la petrecerea timpului liber.

ART. 16

Dreptul familiei la protectie sociala, juridica si economica

In vederea realizarii conditiilor de viata indispensabile dezvoltarii familiei, celula fundamentala a societatii, partile se angajeaza sa promoveze protectia economica, juridica si sociala a vietii de familie, in special prin intermediul prestatiilor sociale si familiale, al dispozitiilor fiscale, al incurajarii constructiilor de locuinte adaptate nevoilor familiale, al ajutoarelor pentru tinerele familii sau prin orice alte masuri corespunzatoare.

ART. 17

Dreptul copiilor si al adolescentilor la protectie sociala, juridica si economica

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului copiilor si al adolescentilor de a creste intr-un mediu favorabil dezvoltarii personalitatii lor si a aptitudinilor lor fizice si mentale, partile se angajeaza sa ia fie direct, fie in cooperare cu organizatiile publice sau private toate masurile necesare si corespunzatoare, care:

1. a) sa asigure copiilor si adolescentilor, tinind seama de drepturile si de obligatiile parintilor, ingrijirile, asistenta, educatia si pregatirea de care au nevoie, in special prin crearea sau mentinerea unor institutii ori servicii adecvate si suficiente in acest scop:

b) sa protejeze copiii si adolescentii impotriva neglijentei, violentei sau exploatarei;

c) sa asigure o protectie si un ajutor special din partea statului pentru copilul sau adolescentul privat temporar ori definitiv de sprijinul familiei;

2. sa asigure copiilor si adolescentilor invatamint primar si secundar gratuit, precum si sa favorizeze regularitatea frecventei scolare.

ART. 18

Dreptul la exercitarea unei activitati lucrative pe teritoriul celorlalte parti

In vederea exercitarii efective a dreptului la exercitarea unei activitati lucrative pe teritoriul oricarei alte parti, partile se angajeaza:

1. sa aplice intr-un spirit liberal regulamentele existente;

2. sa simplifice formalitatile in vigoare si sa reduca sau sa desfiinteze taxele consulare si alte taxe platibile de catre lucratorii straini sau de catre patronii lor;

3. sa flexibilizeze, in mod individual sau colectiv, reglementarile care guverneaza angajarea lucratorilor straini;

si recunosc:

4. dreptul de iesire al cetatenilor lor care doresc sa exercite o activitate lucrativa pe teritoriul celorlalte parti.

ART. 19

Dreptul lucratorilor migranti si al familiilor lor la protectie si asistenta

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului lucratorilor migranti si al familiilor lor la protectie si asistenta pe teritoriul oricarei alte parti, partile se angajeaza:

1. sa mentina sau sa se asigure ca exista servicii gratuite corespunzatoare care sa ii sprijine pe acesti lucratori si, in special, sa le furnizeze informatii exacte si sa ia toate masurile utile, pe care le permit legislatia si reglementarile nationale, impotriva oricarei propagande inselatoare privind emigrarea si imigrarea;

2. sa adopte, in limitele jurisdicției lor, masuri corespunzatoare pentru a facilita plecarea, transportul si primirea acestor lucratori si familiilor lor si pentru a le asigura, in limitele jurisdicției lor, in timpul calatoriei, serviciile sanitare si medicale necesare, precum si conditii bune de igiena;

3. sa promoveze colaborarea, dupa caz, dintre serviciile sociale, publice sau private, din tarile de emigrare si de imigrare;

4. sa garanteze lucratorilor care se gasesc in mod legal pe teritoriul lor, in masura in care aceste chestiuni sunt reglementate de legislatie sau de alte prevederi ori sunt supuse controlului autoritatilor administrative, un tratament nu mai putin favorabil decit cel acordat cetatenilor lor in ceea ce priveste urmatoarele aspecte:

a) salarizarea si alte conditii de angajare si de munca;

b) afilierea la organizatii sindicale si beneficiul avantajelor oferite de conventiile colective;

c) locuinta;

5. sa asigure lucratorilor care se gasesc in mod legal pe teritoriul lor un tratament nu mai putin favorabil decit cel acordat cetatenilor lor in ceea ce priveste impozitele, taxele si contributiile aferente muncii, incasate de la lucratori;

6. sa faciliteze, pe cat posibil, reintregirea familiei lucratorului migrant, autorizat sa se stabileasca pe teritoriul sau;

7. sa asigure lucratorilor care se gasesc in mod legal pe teritoriul lor un tratament nu mai putin favorabil decit cel acordat cetatenilor lor pentru actiunile in justitie referitoare la chestiunile mentionate in prezentul articol;

8. sa garanteze lucratorilor care locuiesc in mod legal pe teritoriul lor ca nu vor putea fi expulzati decit daca ameninta securitatea statului sau contravin ordinii publice sau bunelor moravuri;

9. sa permita, in cadrul limitelor fixate de legislatie, transferul tuturor cistigurilor si al economiilor lucratorilor migranti, pe care acestia doresc sa le transfere;

10. sa extinda protectia si asistenta prevazute de prezentul articol asupra lucratorilor migranti care lucreaza pe cont propriu, daca masurile respective sunt aplicabile acestei categorii;

11. sa favorizeze si sa faciliteze invatarea limbii nationale a statului de primire sau, daca sunt mai multe limbi, a uneia dintre ele, de catre lucratorii migranti si membrii familiilor lor;

12. sa favorizeze si sa faciliteze, in masura in care este posibil, invatarea limbii materne a lucratorului migrant de catre copiii acestuia.

ART. 20

Dreptul la egalitate de sanse si de tratament in materie de angajare si profesie, fara discriminare in functie de sex

In vederea exercitarii efective a dreptului la egalitate de sanse si de tratament in materie de angajare si de profesie, fara discriminare in functie de sex, partile se angajeaza sa recunoasca acest drept si sa ia masurile adecvate pentru a asigura si a promova aplicarea sa in urmatoarele domenii:

a) accesul la angajare, protectia impotriva concedierii si reintegrarea profesionala;

b) orientarea si formarea profesionala, recalificarea si readaptarea profesionala;

c) conditiile de angajare si de munca, inclusiv salarizarea;

d) evolutia carierei, inclusiv promovarea.

ART. 21

Dreptul la informare si la consultare

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului lucratorilor la informare si la consultare in cadrul intreprinderii, partile se angajeaza sa ia sau sa promoveze masuri care sa permita lucratorilor sau reprezentantilor acestora, in conformitate cu legislatia si practica nationale:

a) sa fie informati periodic sau la momentul oportun si de o maniera clara despre situatia economica si financiara a intreprinderii in care sunt incadrati, fiind inteles ca divulgarea anumitor informatii care pot prejudicia intreprinderea va putea fi refuzata sau ca se va putea solicita ca acestea sa fie confidentiale; si

b) sa fie consultati in timp util asupra deciziilor propuse care sunt susceptibile sa afecteze substantial interesele lucratorilor si, in special, asupra celor care ar putea avea consecinte importante in privinta angajarii in intreprindere.

ART. 22

Dreptul de a lua parte la determinarea si ameliorarea conditiilor de munca si a mediului de munca

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului lucratorilor de a lua parte la determinarea si ameliorarea conditiilor de munca si a mediului de munca in intreprindere, partile se angajeaza sa ia sau sa promoveze masuri care sa permita lucratorilor sau reprezentantilor acestora, in conformitate cu legislatia si practica nationale, sa contribuie:

a) la determinarea si ameliorarea conditiilor de munca, de organizare a muncii si a mediului de munca;

b) la protectia sanatatii si a securitatii in cadrul intreprinderii;

c) la organizarea serviciilor si facilitatilor sociale si socio-culturale ale intreprinderii;

d) la controlul respectarii reglementarilor in acest domeniu.

ART. 23

Dreptul persoanelor varstnice la protectie sociala

In vederea exercitarii efective a dreptului persoanelor varstnice la protectie sociala, partile se angajeaza sa ia sau sa promoveze fie direct, fie in cooperare cu organizatiile publice sau private masuri adecvate, destinate, in special:

- sa permita persoanelor varstnice sa ramina membri deplini ai societatii cat mai mult timp posibil, prin intermediul:

a) unor resurse suficiente care sa le permita sa duca o existenta decanta si sa participe activ la viata publica, sociala si culturala;

b) difuzarii informatiilor privind serviciile si facilitatile disponibile pentru persoanele varstnice si posibilitatile lor de a recurge la acestea;

- sa permita persoanelor varstnice sa aleaga liber propriul stil de viata si sa duca o existenta independenta in mediul lor obisnuit atita timp cat doresc si cat acest lucru este posibil, prin:

a) punerea la dispozitie a unor locuinte corespunzatoare nevoilor acestora si starii lor de sanatate sau sprijin adecvat in vederea amenajarii locuintei;

b) ingrijirea sanatatii si servicii pe care starea acestora le impune;

- sa garanteze persoanelor varstnice care traiesc in institutii o asistenta corespunzatoare in privinta vietii private si participarea la determinarea conditiilor de viata in institutie.

ART. 24

Dreptul la protectie in caz de concediere

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului la protectie in caz de concediere, partile se angajeaza sa recunoasca:

a) dreptul lucratorilor de a nu fi concediati fara un motiv intemeiat, legat de aptitudinea sau de conduita acestora ori de cerintele de functionare a intreprinderii, a institutiei sau a serviciului;

b) dreptul lucratorilor concediati fara motiv intemeiat la o indemnizatie adecvata sau la o alta reparatie corespunzatoare.

In acest scop, partile se angajeaza sa asigure ca un lucrator care considera ca a facut obiectul unei masuri de concediere fara un motiv intemeiat sa aiba drept de apel impotriva acestei masuri in fata unui organ impartial.

ART. 25

Dreptul lucratorilor la protectia propriilor creante in caz de insolvabilitate a patronului acestora

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului lucratorilor la protectia propriilor creante in caz de insolvabilitate a patronului lor, partile se angajeaza sa prevada garantarea creantelor lucratorilor, care rezulta din contracte de munca sau din raporturi de munca, de catre o institutie de garantie sau prin orice alta forma efectiva de protectie.

ART. 26

Dreptul la demnitate in munca

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului tuturor lucratorilor la protectia demnitatii lor in munca, partile se angajeaza, in consultare cu organizatiile patronilor si lucratorilor:

1. sa promoveze sensibilizarea, informarea si prevenirea in materie de hartuire sexuala la locul de munca sau in legatura cu munca si sa ia orice masura adecvata pentru protejarea lucratorilor impotriva unor astfel de comportamente;

2. sa promoveze sensibilizarea, informarea si prevenirea in materie de acte condamnabile sau explicit ostile si ofensatoare, dirijate in mod repetat impotriva oricarui salariat la locul de munca sau in legatura cu munca, si sa ia orice masura adecvata pentru protejarea lucratorilor impotriva unor astfel de comportamente.

ART. 27

Dreptul lucratorilor cu responsabilitati familiale la egalitate de sanse si de tratament

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului la egalitate de sanse si de tratament intre lucratorii celor doua sexe cu responsabilitati familiale si intre acesti lucratori si ceilalti lucratori, partile se angajeaza:

1. sa ia masuri adecvate:

a) pentru a permite lucratorilor cu responsabilitati familiale sa intre si sa ramina in viata activa sau sa revina la aceasta dupa o absenta datorata acestor responsabilitati, inclusiv masuri in domeniul orientarii si formarii profesionale;

b) pentru a tine seama de nevoile acestora in ceea ce priveste conditiile de angajare si de securitate sociala;

c) pentru dezvoltarea sau promovarea serviciilor publice ori private, in special a serviciilor prescolare de zi si a altor modalitati de ingrijire;

2. sa prevada posibilitatea pentru fiecare parinte, in cursul unei perioade dupa concediul de maternitate, de a obtine un concediu parental pentru ingrijirea copilului, ale carui durata si conditii vor fi fixate prin legislatia nationala, conventiile colective sau practica nationala;

3. sa asigure ca responsabilitatile familiale sa nu poata constitui, ca atare, un motiv intemeiat de concediere.

ART. 28

Dreptul reprezentantilor lucratorilor la protectie in intreprindere si facilitatile acordate acestora

In scopul asigurarii exercitarii efective a dreptului reprezentantilor lucratorilor de a-si indeplini functiile de reprezentanti, partile se angajeaza sa asigure ca, in intreprindere:

a) acestia sa beneficieze de o protectie efectiva impotriva actelor care ar putea sa le aduca un prejudiciu, inclusiv impotriva concedierii, si care ar fi motivate de calitatea sau de activitatile acestora ca reprezentanti ai lucratorilor din intreprindere;

b) acestia sa beneficieze de facilitati adecvate care sa le permita sa isi indeplineasca rapid si eficient propriile atributii, tinind seama de sistemul de relatii profesionale care prevaleaza in tara, precum si de necesitatile, de importanta si de posibilitatile intreprinderii respective.

ART. 29

Dreptul la informare si la consultare in procedurile de concediere colectiva

In scopul asigurarii exercitarii efective a dreptului reprezentantilor lucratorilor de a fi informati si consultati in cazul concedierilor colective, partile se angajeaza sa asigure ca patronii sa informeze si sa consulte reprezentantii lucratorilor in timp util, inaintea acestor concedieri colective, asupra posibilitatilor de a evita concedierile colective sau de a limita numarul si de a atenua consecintele acestora, recurgand, de exemplu, la masuri sociale insotitoare care vizeaza, in special, ajutorul pentru redistribuirea sau recalificarea lucratorilor respectivi.

ART. 30

Dreptul la protectie impotriva saraciei si excluderii sociale

In scopul asigurarii exercitarii efective a dreptului la protectie impotriva saraciei si excluderii sociale, partile se angajeaza:

a) sa ia masuri in cadrul unei abordari globale si coordonate pentru promovarea accesului efectiv in special la angajare, locuinta, formare, invatamint, cultura, asistenta sociala si medicala al persoanelor care se gasesc sau care risca sa se gaseasca intr-o situatie de excludere sociala sau de saracie si al familiei acestora;

b) daca este necesar, sa reexamineze aceste masuri in vederea adaptarii lor.

ART. 31

Dreptul la locuinta

In vederea asigurarii exercitarii efective a dreptului la locuinta, partile se angajeaza sa ia masuri destinate:

1. sa favorizeze accesul la locuinta la un nivel adecvat;
2. sa previna si sa atenueze lipsa locuintelor, in vederea eliminarii progresive a acestei situatii;
3. sa faca accesibil costul locuintei pentru persoanele care nu dispun de resurse suficiente.

PARTEA a III-a

ART. A

Angajamente

1. Sub rezerva dispozitiilor art. B de mai jos, fiecare parte contractanta se angajeaza:

a) sa considere partea I din prezenta carta ca o declaratie determinand obiectivele a caror realizare o va urmari prin toate mijloacele utile, conform paragrafului introductiv din partea respectiva;

b) sa se considere legata de cel putin 6 din urmatoarele 9 articole ale partii a II-a a cartei: art. 1, 5, 6, 7, 12, 13, 16, 19 si 20;

c) sa se considere legata de un numar suplimentar de articole sau de paragrafe numerotate ale partii a II-a a cartei, pe care le va alege astfel incit numarul total de articole si de paragrafe numerotate care o leaga sa nu fie mai mic de 16 articole sau de 63 de paragrafe numerotate.

2. Articolele sau paragrafele alese conform prevederilor lit. b) si c) ale paragrafului 1 din prezentul articol vor fi notificate secretarului general al Consiliului Europei in momentul depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

3. Fiecare parte contractanta va putea, in orice moment ulterior, sa declare, prin notificare adresata secretarului general, ca se considera legata de orice alt articol sau paragraf numerotat care figureaza in partea a II-a a cartei si pe care nu il acceptase inca in conformitate cu paragraful 1 din prezentul articol. Aceste angajamente ulterioare vor fi considerate parte integranta a ratificarii, acceptarii sau aprobarii si vor produce aceleasi efecte incepind din prima zi a lunii urmatoare expirarii unei perioade de o luna dupa data notificarii.

4. Fiecare parte contractanta va dispune de un sistem de inspectie a muncii adecvat conditiilor sale nationale.

ART. B

Relatia cu Carta sociala europeana si cu Protocolul aditional din 1988

1. Nici o parte contractanta la Carta sociala europeana sau la Protocolul aditional din 5 mai 1988 nu poate ratifica, accepta sau aproba prezenta carta fara a se considera legata cel putin de prevederile corespunzatoare ale Cartei sociale europene si, daca este cazul, ale Protocolului aditional de care era legata.

2. Acceptarea obligatiilor oricarei prevederi prin prezenta carta va avea ca efect faptul ca, de la data intrarii in vigoare a acelor obligatii pentru partea contractanta respectiva, prevederile corespunzatoare din Carta sociala europeana si, daca este cazul, din Protocolul aditional din 1988 nu se vor mai aplica partii respective in cazul in care acea parte era legata de primul dintre cele doua instrumente citate anterior sau de ambele instrumente.

PARTEA a IV-a

ART. C

Controlul aplicarii angajamentelor continute in prezenta carta

Aplicarea angajamentelor juridice continute in prezenta carta va fi supusa aceluiasi control ca si in cazul Cartei sociale europene.

ART. D

Reclamatii colective

1. Dispozitiile Protocolului aditional la Carta sociala europeana, prevazind un sistem de reclamatii colective, se vor aplica angajamentelor inscrise in prezenta carta pentru statele care au ratificat protocolul mentionat.

2. Orice stat care nu este legat de Protocolul aditional la Carta sociala europeana prevazind un sistem de reclamatii colective va putea, in momentul depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare a prezentei carte sau in orice alt moment ulterior, sa declare, prin notificare adresata secretarului general al Consiliului Europei, ca accepta controlul obligatiilor inscrise in prezenta carta conform procedurii prevazute in protocolul mentionat.

PARTEA a V-a

ART. E

Nediscriminarea

Respectarea drepturilor recunoscute in prezenta carta trebuie asigurata fara deosebire de rasa, sex, limba, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine nationala sau sociala, sanatate, apartenenta la o minoritate nationala, nastere sau orice alta situatie.

ART. F

Derogari in caz de razboi sau de pericol public

1. In caz de razboi sau in cazul altui pericol public care ameninta viata natiunii, orice parte contractanta poate lua masuri care deroga de la obligatiile prevazute in prezenta carta, in stricta masura in care situatia o reclama si cu conditia ca aceste masuri sa nu fie in contradictie cu celelalte obligatii decurgind din dreptul international.

2. Orice parte contractanta care si-a exercitat acest drept de derogare il va informa, intr-un interval de timp rezonabil, pe secretarul general al Consiliului Europei despre toate masurile luate si despre motivele care le-au inspirat. De asemenea, aceasta trebuie sa il informeze pe secretarul general despre data la care aceste masuri au incetat sa fie in vigoare si la care dispozitiile cartei pe care le-a acceptat sunt din nou aplicabile in intregime.

ART. G

Restrictii

1. Drepturile si principiile enuntate in partea I, atunci cind vor fi efectiv aplicate, si exercitarea efectiva a acestor drepturi si principii, asa cum este prevazut in partea a II-a, nu vor putea face obiectul unor restrictii sau limitari nespecificate in partile I si a II-a, cu exceptia celor prescrise prin lege si care sunt necesare intr-o societate democratica pentru a garanta respectarea drepturilor si libertatilor altora sau pentru a proteja ordinea publica, securitatea nationala, sanatatea publica sau bunele moravuri.

2. Restrictiile permise in virtutea prezentei carti si obligatiile recunoscute in aceasta nu pot fi aplicate decit in scopul pentru care au fost prevazute.

ART. H

Relatii intre carta si dreptul intern sau acordurile internationale

Prevederile prezentei carti nu vor aduce atingere dispozitiilor dreptului intern si ale tratatelor, conventiilor sau acordurilor bilaterale ori multilaterale care sunt sau vor intra in vigoare si care acorda un tratament mai favorabil persoanelor protejate.

ART. I

Punerea in aplicare a angajamentelor asumate

1. Fara a aduce atingere mijloacelor de punere in aplicare prevazute in aceste articole, dispozitiile relevante ale art. 1-31 ale partii a II-a din prezenta carta vor fi puse in aplicare prin:

- a) legislatie sau reglementare;
- b) conventii incheiate intre patroni sau organizatii patronale si organizatii ale lucratorilor;
- c) o combinatie a acestor doua metode;
- d) alte mijloace corespunzatoare.

2. Angajamentele decurgind din paragrafele 1, 2, 3, 4, 5 si 7 ale art. 2, din paragrafele 4, 6 si 7 ale art. 7, din paragrafele 1, 2, 3 si 5 ale art. 10 si ale art. 21 si 22 ale partii a II-a din prezenta carta vor fi considerate ca fiind respectate de indata ce aceste dispozitii vor fi aplicate, conform paragrafului 1 al prezentului articol, marii majoritati a lucratorilor respectivi.

ART. J

Amendamente

1. Orice amendament la partile I si a II-a din prezenta carta, destinat sa extinda drepturile garantate prin carta, si orice amendament la partile III-VI, propus de o parte contractanta sau de Comitetul guvernamental, este comunicat secretarului general al Consiliului Europei si transmis de secretarul general partilor contractante la prezenta carta.

2. Orice amendament propus conform prevederilor paragrafului precedent este examinat de Comitetul guvernamental, care inaintea textului adoptat Comitetului de Ministri, dupa consultarea Adunarii Parlamentare. Dupa aprobarea sa de catre Comitetul de Ministri, acest text este comunicat partilor contractante in vederea acceptarii sale.

3. Orice amendament la partea I sau la partea a II-a din prezenta carta va intra in vigoare, pentru partile contractante care l-au acceptat, in prima zi a lunii urmatoare expirarii unei perioade de o luna de la data la care trei parti contractante il vor fi informat pe secretarul general ca l-au acceptat. Pentru orice parte contractanta care il va accepta ulterior, amendamentul va intra in vigoare in prima zi a lunii urmatoare expirarii unei perioade de o luna de la data la care partea respectiva il va fi informat pe secretarul general despre acceptarea sa.

4. Orice amendament la partile III-VI ale prezentei carte va intra in vigoare in prima zi a lunii urmatoare expirarii unei perioade de o luna de la data la care toate partile contractante il vor fi informat pe secretarul general ca l-au acceptat.

PARTEA a VI-a

ART. K

Semnarea, ratificarea si intrarea in vigoare

1. Prezenta carta este deschisa semnarii statelor membre ale Consiliului Europei. Ea va fi supusa ratificarii, acceptarii sau aprobarii. Instrumentele de ratificare, de acceptare sau de aprobare vor fi depuse la secretarul general al Consiliului Europei.

2. Prezenta carta va intra in vigoare in prima zi a lunii urmatoare expirarii unei perioade de o luna de la data la care trei state ale Consiliului Europei isi vor fi exprimat consimtamintul de a fi legate de prezenta carta, conform prevederilor paragrafului precedent.

3. Pentru orice stat membru care isi va exprima ulterior consimtamintul de a fi legat de prezenta carta, aceasta va intra in vigoare in prima zi a lunii urmatoare expirarii unei perioade de o luna de la data depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare sau de aprobare.

ART. L

Aplicare teritoriala

1. Prezenta carta se aplica pe teritoriul metropolitan al fiecărei parti contractante. Orice semnatar poate, in momentul semnarii sau in momentul depunerii instrumentului sau de ratificare, de acceptare sau de aprobare, sa precizeze, prin declaratie adresata secretarului general al Consiliului Europei, teritoriul care este considerat in acest scop drept teritoriul sau metropolitan.

2. Orice semnatar poate, in momentul semnarii sau in momentul depunerii instrumentului de ratificare, de acceptare ori de aprobare sau in orice alt moment ulterior, sa declare, prin notificare adresata secretarului general al Consiliului Europei, ca prezenta carta se va aplica, in intregime sau in parte, acelu sau acelor teritorii metropolitane specificate in respectiva declaratie si carora le asigura relatiile internationale sau pentru care isi asuma responsabilitatea internationala. Acesta va specifica in aceasta declaratie articolele sau paragrafele din partea a II-a a cartei pe care le accepta ca obligatorii in privinta fiecarui teritoriu desemnat in declaratie.

3. Carta se va aplica pe teritoriul sau pe teritoriile desemnate in declaratia mentionata in paragraful precedent, incepind din prima zi a lunii urmatoare expirarii unei perioade de o luna de la data primirii notificarii acestei declaratii de catre secretarul general.

4. Orice parte contractanta va putea, in orice moment ulterior, sa declare, prin notificare adresata secretarului general al Consiliului Europei, ca, in ceea ce priveste unul sau mai multe teritorii la care carta se aplica in virtutea paragrafului 2 din prezentul articol, accepta ca obligatoriu orice articol sau paragraf numerotat pe care nu il acceptase inca in privinta acestui teritoriu sau acestor teritorii. Aceste angajamente ulterioare vor fi considerate parte integranta a declaratiei originale in ceea ce priveste teritoriul respectiv si vor produce aceleasi efecte incepind din prima zi a lunii urmatoare expirarii unei perioade de o luna de la data primirii notificarii de catre secretarul general.

ART. M

Denuntarea

1. Nici o parte contractanta nu poate denunta prezenta carta inainte de expirarea unei perioade de 5 ani de la data la care carta a intrat in vigoare in ceea ce o priveste sau inainte de expirarea oricarei alte perioade ulterioare de 2 ani si, in toate cazurile, un preaviz de 6 luni va fi notificat secretarului general al Consiliului Europei, care va informa in aceasta privinta celelalte parti contractante.

2. Orice parte contractanta poate, conform dispozitiilor enuntate in paragraful precedent, sa denunte orice articol sau paragraf al partii a II-a din carta pe care l-a acceptat, sub rezerva ca

numarul articolelor sau paragrafelor prin care se leaga aceasta parte contractanta sa nu fie niciodata mai mic de 16 in primul caz si de 63 in cel de-al doilea caz si ca acest numar de articole sau de paragrafe sa continue sa cuprinda articolele selectate de aceasta parte contractanta dintre cele la care se face o referire speciala in art. A paragraful 1 lit. b).

3. Orice parte contractanta poate denunta prezenta carta sau orice articol ori paragraf al partii a II-a din carta in conditiile prevazute in paragraful 1 al prezentului articol, in privinta oricarui teritoriu la care prezenta carta se aplica in virtutea unei declaratii formulate in conformitate cu paragraful 2 al art. L.

ART. N

Anexa

Anexa la prezenta carta face parte integranta din aceasta.

ART. O

Notificari

Secretarul general al Consiliului Europei va notifica statelor membre ale Consiliului Europei si directorului general al Biroului International al Muncii:

- a) orice semnare;
- b) depunerea oricarui instrument de ratificare, de acceptare sau de aprobare;
- c) orice data de intrare in vigoare a prezentei carte, in conformitate cu art. K;
- d) orice declaratie facuta in aplicarea art. A paragrafele 2 si 3, art. D paragrafele 1 si 2, art. F paragraful 2 si art. L paragrafele 1, 2, 3 si 4;
- e) orice amendament in conformitate cu art. J;
- f) orice denuntare in conformitate cu art. M;
- g) orice alt act, notificare sau comunicare in legatura cu prezenta carta.

In considerarea celor de mai sus, subsemnatii, avind depline puteri in acest scop, am semnat prezenta carta revizuita.

Incheiata la Strasbourg la 3 mai 1996, in limbile franceza si engleza, ambele texte fiind egal autentice, intr-un singur exemplar care va fi depus in arhivele Consiliului Europei. Secretarul general al Consiliului Europei va transmite copii certificate conforme fiecarui stat membru al Consiliului Europei si directorului general al Biroului International al Muncii.

ANEXA 1

la Carta sociala europeana revizuita

CIMPUL DE APLICARE A CARTEI SOCIALE EUROPENE REVIZUITE IN PRIVINTA PERSOANELOR PROTEJATE

1. Sub rezerva prevederilor art. 12 paragraful 4 si ale art. 13 paragraful 4, persoanele vizate la art. 1-17 si 20-31 nu includ strainii decit in masura in care sunt cetateni ai altor parti, care isi au resezinta legala sau care lucreaza in mod regulat pe teritoriul partii respective, fiind inteles ca articolele mentionate vor fi interpretate in lumina dispozitiilor art. 18 si 19.

Prezenta interpretare nu exclude acordarea unor drepturi similare si altor persoane de catre una dintre parti.

2. Fiecare parte va acorda refugiatilor care corespund definitiei Conventiei de la Geneva din 28 iulie 1951 privind statutul refugiatilor si Protocolului din 31 ianuarie 1967, care locuiesc legal pe teritoriul sau, un tratament cat mai favorabil posibil si, in orice caz, nu mai putin favorabil decit cel la care aceasta s-a angajat in virtutea conventiei din 1951, precum si a celorlalte acorduri internationale existente si aplicabile refugiatilor mai sus mentionati.

PARTEA I, paragraful 18, si PARTEA a II-a, articolul 18 paragraful 1

Se intelege ca aceste prevederi nu privesc intrarea pe teritoriul partilor si nu aduc atingere prevederilor Conventiei europene privind stabilirea resortisantilor straini, semnata la Paris la 13 decembrie 1955.

PARTEA a II-a

Articolul 1 paragraful 2

Aceasta prevedere nu trebuie sa fie interpretata ca interzicand sau ca autorizind clauzele sau practicile de securitate sindicala.

Articolul 2 paragraful 6

Partile vor putea dispune ca aceasta prevedere sa nu se aplice:

- a) lucratorilor care au un contract sau un raport de munca a carui durata totala nu depaseste o luna si/sau a carui durata saptamanala de lucru nu depaseste 8 ore;
- b) atunci cind contractul sau raportul de munca are un caracter ocazional si/sau specific, cu conditia, in acest caz, ca motive obiective sa justifice neaplicarea.

Articolul 3 paragraful 4

In scopul aplicarii acestei prevederi, atributiile, organizarea si conditiile de functionare ale acestor servicii trebuie sa fie determinate prin legislatie sau prin reglementari internationale, prin conventii colective sau prin orice alt mijloc adecvat conditiilor nationale.

Articolul 4 paragraful 4

Aceasta prevedere va fi interpretata astfel incit sa nu interzica o concediere imediata in caz de abatere grava.

Articolul 4 paragraful 5

Se intelege ca o parte isi poate lua angajamentul cerut in acest paragraf, daca retinerile din salarii sunt interzise pentru marea majoritate a lucratorilor fie prin lege, fie prin conventii colective sau sentinte de arbitraj, singurele exceptii fiind constituite de persoanele care nu sunt acoperite de aceste instrumente.

Articolul 6 paragraful 4

Se intelege ca fiecare parte poate, in ceea ce o priveste, sa reglementeze prin lege exercitarea dreptului la greva, cu conditia ca orice alta restrictie eventuala a acestui drept sa poata fi justificata in conformitate cu prevederile art. G.

Articolul 7 paragraful 2

Prezenta prevedere nu impiedica partile sa prevada in lege posibilitatea ca tinerii care nu au implinit varsta minima prevazuta sa realizeze munci strict necesare pregatirii profesionale proprii atunci cind munca se realizeaza sub controlul personalului competent autorizat si cu conditia ca securitatea si protectia sanatatii tinerilor in munca sa fie garantate.

Articolul 7 paragraful 8

Se intelege ca o parte va indeplini angajamentul cerut in acest paragraf, daca se conformeaza spiritului acestui angajament, prevazind prin legislatia proprie ca marea majoritate a persoanelor in varsta de pana la 18 ani sa nu fie angajata in munci de noapte.

Articolul 8 paragraful 2

Aceasta dispozitie nu va fi interpretata ca si cum ar consacra o interdictie cu caracter absolut. Pot interveni exceptii, de exemplu, in cazurile urmatoare:

- a) daca lucratoarea a comis o greseala ce justifica incetarea raportului de munca;
- b) daca intreprinderea respectiva isi inceteaza activitatea;
- c) daca termenul prevazut de contractul de munca a incetat.

Articolul 12 paragraful 4

Expresia si sub rezerva conditiilor stipulate in aceste acorduri, care figureaza in introducerea acestui paragraf, este considerata ca avind semnificatia ca, referitor la prestatiile care exista independent de sistemul contributiv, o parte poate cere realizarea unei perioade de sedere determinate inainte de acordarea acestor prestatii cetatenilor altor parti.

Articolul 13 paragraful 4

Guvernele care nu sunt parti la Conventia europeana de asistenta sociala si medicala pot sa ratifice cartea in ceea ce priveste acest paragraf, sub rezerva acordarii cetatenilor altor parti a unui tratament conform prevederilor conventiei mentionate.

Articolul 16

Se intelege ca protectia acordata de aceasta prevedere acopera familiile monoparentale.

Articolul 17

Se intelege ca aceasta prevedere acopera toate persoanele in varsta de pana la 18 ani, cu exceptia situatiei in care majoratul este atins mai devreme, in virtutea legislatiei aplicabile, fara prejudicierea altor dispozitii specifice prevazute de cartea, si anume la art. 7.

Aceasta nu presupune obligatia de a asigura invatamintul obligatoriu pana la varsta mentionata mai sus.

Articolul 19 paragraful 6

In scopul aplicarii prezentei dispozitii, prin familie a lucratorului migrant se intelege cel putin sotul/sotia lucratorului si copiii sai necasatoriti, atata timp cat ei sunt considerati minori de legislatia pertinenta a statului primitor si sunt intretinuti de catre lucrator.

Articolul 20

1. Se intelege ca materiile ce apartin domeniului securitatii sociale, precum si prevederile referitoare la prestatiile de somaj, la prestatiile pentru persoanele varstnice si la prestatiile de urmas pot fi excluse din cimpul de aplicare a acestui articol.

2. Nu vor fi considerate discriminari, in sensul prezentului articol, prevederile referitoare la protectia femeii, mai ales in ceea ce priveste sarcina, nasterea si perioada postnatala.

3. Prezentul articol nu impiedica adoptarea de masuri specifice vizind remediarea inegalitatilor de fapt.

4. Pot fi excluse din cimpul de aplicare a prezentului articol sau a unora dintre dispozitiile sale activitatile profesionale care, in functie de natura lor sau de conditiile de exercitare, nu pot fi incredintate decit persoanelor de un anumit sex. Aceasta dispozitie nu va fi interpretata ca obligind partile sa decida, pe cale legislativa sau reglementara, lista cuprinzind activitatile profesionale care, in functie de natura lor, pot fi rezervate lucratorilor de un anumit sex.

Articolele 21 si 22

1. In scopul aplicarii acestor articole, expresia reprezentanti ai lucratorilor desemneaza persoanele recunoscute ca atare de legislatia si practica nationale.

2. Expresia legislatia si practica nationale vizeaza, dupa caz, in afara de legi si alte acte normative, conventiile colective, alte acorduri intre patron si reprezentantii lucratorilor, uzantele si hotaririle judecatoresti pertinente.

3. In scopul aplicarii acestor articole, termenul intreprindere este interpretat ca vizind un ansamblu de elemente materiale si nemateriale, avind sau nu personalitate juridica, destinat productiei de bunuri sau prestarii de servicii, in scop economic, si dispunind de putere de decizie in privinta comportamentului sau pe piata.

4. Se intelege ca pot fi excluse de la aplicarea acestor articole comunitatile religioase si institutiile lor, chiar atunci cind aceste institutii sunt intreprinderi, in sensul paragrafului 3. Institutiile care desfasoara activitati inspirate de anumite idealuri sau care se ghideaza dupa anumite concepte morale, idealuri si concepte protejate de legislatia nationala pot fi excluse de la aplicarea acestor articole, in masura in care acest lucru este necesar pentru protejarea orientarii intreprinderii.

5. Se intelege ca, atunci cind intr-un stat drepturile enuntate in prezentele articole sunt exercitate in cadrul diverselor filiale ale intreprinderii, partea respectiva trebuie sa fie considerata ca indeplinind obligatiile ce decurg din aceste prevederi.

6. Partile vor putea exclude din cimpul de aplicare a prezentelor articole intreprinderile ale caror efective nu ating un prag stipulat de legislatia si practica nationale.

Articolul 22

1. Aceasta prevedere nu afecteaza atributiile si obligatiile statelor in materie de adoptare a reglementarilor referitoare la igiena si securitatea la locul de munca sau competentele si responsabilitatile organelor insarcinate cu supravegherea respectarii aplicarii acestora.

2. Expresia servicii si facilitati sociale si socioculturale vizeaza serviciile si facilitatile de natura sociala si/sau culturala pe care le ofera anumite intreprinderi lucratorilor, cum ar fi: asistenta sociala, terenurile de sport, salile pentru hranirea sugarilor, bibliotecile, taberele de vacanta etc.

Articolul 23 paragraful 1

In scopul aplicarii acestui paragraf, expresia cat mai mult timp posibil se refera la capacitatile fizice, psihologice si intelectuale ale persoanei in varsta.

Articolul 24

1. Se intelege ca in scopul aplicarii acestui articol termenul concediere semnifica incetarea raportului de munca la initiativa patronului.

2. Se intelege ca acest articol acopera toti lucratorii, dar ca o parte poate sustrage, in intregime sau partial, de sub protectia sa urmatoarele categorii de salariati:

a) lucratorii angajati in baza unui contract de munca incheiat pe o perioada determinata sau care prevede o munca determinata;

b) lucratorii care efectueaza o perioada de proba sau care nu realizeaza perioada de vechime ceruta, cu conditia ca durata acesteia sa fie stabilita dinainte si ca ea sa fie rezonabila;

c) lucratorii angajati cu titlu ocazional pe o perioada scurta.

3. In scopul aplicarii acestui articol, urmatoarele situatii nu constituie motive intemeiate de concediere:

a) afilierea sindicala sau participarea la activitati sindicale in afara orelor de program sau, cu consimtamintul patronului, in timpul orelor de program;

b) faptul de a solicita, de a exercita sau de a avea mandat de reprezentant al lucratorilor;

c) faptul de a fi depus o plingere sau de a fi participat la proceduri angajate impotriva unui patron pe motivul unor pretinse incalcati ale legislatiei sau de a fi prezentat un recurs in fata autoritatilor administrative competente;

d) rasa, culoarea, sexul, starea civila, responsabilitatile familiale, sarcina, religia, opinia politica, originea nationala sau sociala;

e) concediul de maternitate sau concediul parental;

f) absenta temporara de la munca pe motiv de boala sau accident.

4. Se intelege ca indemnizatia sau orice alta reparatie adecvata in caz de concediere fara motiv intemeiat trebuie sa fie determinata de legislatia sau de reglementarea nationala, prin conventii colective sau prin orice alta modalitate adecvata conditiilor nationale.

Articolul 25

1. Autoritatea competenta poate, in mod exceptional si dupa consultarea organizatiilor patronilor si lucratorilor, sa excluda categorii determinate de lucratori de la protectia prevazuta in aceasta dispozitie, pe motivul naturii speciale a raporturilor de munca.

2. Se intelege ca termenul insolvabilitate va fi definit de legislatia si practica nationale.

3. Creantele lucratorilor care fac obiectul acestei dispozitii vor trebui sa cuprinda cel putin:

a) creantele lucratorilor cu titlu de salarii aferente unei perioade determinate, care nu trebuie sa fie mai mica de 3 luni intr-un sistem de privilegii si de 8 saptamini intr-un sistem de garantii, care precede insolvabilitatea sau incetarea raportului de munca;

b) creantele lucratorilor platite cu titlu de concediu, datorate ca urmare a muncii efectuate in cursul anului in care a survenit insolvabilitatea sau incetarea raportului de munca;

c) creantele lucratorilor cu titlu de sume datorate pentru alte absente remunerate, aferente unei perioade determinate, care nu trebuie sa fie mai mica de 3 luni intr-un sistem de privilegii si de 8 saptamini intr-un sistem de garantii si care precede insolvabilitatea sau incetarea raportului de munca.

4. Legislatiile si reglementarile nationale pot limita protectia creantelor lucratorilor la o suma determinata care va trebui sa fie de un nivel social acceptabil.

Articolul 26

Se intelege ca acest articol nu obliga partile sa adopte un act normativ.
Se intelege ca paragraful 2 nu acopera hartuirea sexuala.

Articolul 27

Se intelege ca acest articol se aplica lucratorilor celor doua sexe care au responsabilitati familiale fata de copiii aflati in intretinerea lor, precum si fata de alti membri ai familiei lor directe, care au nevoie, in mod evident, de ingrijirea sau de sprijinul lor, atunci cind aceste responsabilitati limiteaza posibilitatile lucratorilor de a se pregati, de a intra, de a participa sau de a progresa intr-o activitate economica.

Expresiile copii aflati in intretinere si alt membru al familiei directe, care are nevoie, in mod evident, de ingrijire si de sprijin sunt intelese in sensul definit de legislatiile nationale ale partilor.

Articolele 28 si 29

In sensul aplicarii acestor articole, termenul reprezentanti ai lucratorilor desemneaza persoanele recunoscute ca atare de legislatia si practica nationale.

PARTEA a III-a

Se intelege ca prezenta carta contine angajamente juridice cu caracter international, a caror aplicare este supusa numai controlului prevazut in partea a IV-a.

Articolul A paragraful 1

Se intelege ca paragrafele numerotate pot cuprinde articole care nu contin decit un singur paragraf.

Articolul B paragraful 2

In sensul paragrafului 2 al art. B, prevederile cartei revizuite corespund prevederilor cartei care au acelasi numar de articol sau de paragraf, cu exceptia:

- a) art. 3, paragraful 2, al cartei revizuite care corespunde art. 3, paragrafele 1 si 3, al cartei;
- b) art. 3, paragraful 3, al cartei revizuite care corespunde art. 3, paragrafele 2 si 3, al cartei;
- c) art. 10, paragraful 5, al cartei revizuite care corespunde art. 10, paragraful 4, al cartei;
- d) art. 17, paragraful 1, al cartei revizuite care corespunde art. 17 al cartei.

PARTEA a V-a

Articolul E

O diferenta de tratament intemeiata pe un motiv obiectiv si rezonabil nu este considerata ca discriminatorie.

Articolul F

Expresia in caz de razboi sau in cazul altui pericol public va fi interpretata astfel incit sa acopere si amenintarea de razboi.

Articolul I

Se intelege ca lucratorii exclusi in conformitate cu anexa la art. 21 si 22 nu vor fi luati in considerare la stabilirea numarului lucratorilor respectivi.

Articolul J

Termenul amendament va fi inteles astfel incit sa acopere si includerea de noi articole in carta.

MECANISMUL DE CONTROL AL CARTEI

(Partea a IV-a a Cartei sociale europene)

ART. 21

Rapoarte referitoare la dispozițiile acceptate

Partile contractante vor prezenta secretarului general al Consiliului Europei, într-o formă ce va fi stabilită de Comitetul de Miniștri, un raport biennial referitor la aplicarea dispozițiilor părții a II-a a cartei, pe care le-au acceptat.

ART. 22

Rapoarte referitoare la dispozițiile care nu au fost acceptate

Partile contractante vor prezenta secretarului general al Consiliului Europei, la intervale corespunzătoare și la solicitarea Comitetului de Miniștri, rapoarte referitoare la dispozițiile părții a II-a a cartei, pe care nu le-au acceptat în momentul ratificării sau al aprobării sau printr-o notificare ulterioară. Comitetul de Miniștri va stabili, la intervale regulate, dispozițiile cu privire la care vor fi solicitate aceste rapoarte și care va fi forma lor.

ART. 23

Transmiterea copiilor

1. Fiecare parte contractantă va adresa copii de pe rapoartele prevăzute la art. 21 și 22 aceloră dintre organizațiile sale naționale care sunt afiliate la organizațiile internaționale ale patronilor și lucrătorilor care vor fi invitate, conform art. 27 paragraful 2, să fie reprezentate la reuniunile subcomitetului Comitetului social guvernamental.

2. Partile contractante vor transmite secretarului general orice observații cu privire la rapoartele menționate, primite din partea acestor organizații naționale, dacă acestea o solicită.

ART. 24

Examinarea rapoartelor

Rapoartele prezentate secretarului general în aplicarea art. 21 și 22 vor fi examinate de un comitet de experți, care va fi, de asemenea, în posesia tuturor observațiilor transmise secretarului general conform paragrafului 2 al art. 23.

ART. 25

Comitetul de experți

1. Comitetul de experți va fi alcătuit din cel mult 7 membri desemnați de Comitetul de Miniștri de pe o listă cuprinzând experții independenți de cea mai înaltă integritate și de o competență recunoscută în domeniul problemelor sociale internaționale, care vor fi propuși de către partile contractante.

2. Membrii Comitetului de experți vor fi numiți pe o perioadă de 6 ani. Mandatul lor va putea fi reînnoit. Totuși mandatele a 2 membri desemnați la prima numire vor expira la capătul unei perioade de 4 ani.

3. Membrii al căror mandat va expira la sfârșitul perioadei inițiale de 4 ani vor fi desemnați prin tragere la sorti de Comitetul de Miniștri imediat după prima numire.

4. Un membru al Comitetului de experți, numit în locul unui membru al cărui mandat nu a expirat, își va încheia activitatea la terminarea mandatului predecesorului său.

ART. 26

Participarea Organizației Internaționale a Muncii

Organizația Internațională a Muncii va fi invitată să desemneze un reprezentant în vederea participării, cu titlu consultativ, la deliberările Comitetului de experți.

ART. 27

Subcomitetul Comitetului social guvernamental

1. Rapoartele părților contractante, precum și concluziile Comitetului de experți vor fi supuse spre examinare unui subcomitet al Comitetului social guvernamental al Consiliului Europei.

2. Acest subcomitet va fi compus din câte un reprezentant al fiecărei părți contractante. Acesta va invita cel mult două organizații internaționale ale patronilor și cel mult două organizații internaționale ale lucrătorilor să trimită observatori, cu titlu consultativ, la reuniunile sale. În plus, acesta va putea să consulte cel mult 2 reprezentanți ai organizațiilor internaționale neguvernamentale care au statut consultativ pe lângă Consiliul Europei, în privința problemelor pentru care acestea sunt special calificate, cum ar fi, de exemplu, bunăstarea socială și protecția economică și socială a familiei.

3. Subcomitetul va prezenta Comitetului de Miniștri un raport conținând concluziile sale, la care va anexa și raportul Comitetului de experți.

ART. 28

Adunarea consultativa

Secretarul general al Consiliului Europei va transmite Adunarii consultative concluziile Comitetului de experti. Adunarea consultativa va comunica Comitetului de Ministri avizul sau asupra acestor concluzii.

ART. 29

Comitetul de Ministri

Cu o majoritate de doua treimi din numarul membrilor avind dreptul de a face parte din acesta, Comitetul de Ministri va putea, pe baza raportului subcomitetului si dupa consultarea Adunarii consultative, sa adreseze orice recomandari necesare fiecarei parti contractante.

ANEXA 1

LISTA

cuprinzind institutiile cu atributii in domeniul aplicarii Cartei sociale europene revizuite

1. Ministerul Muncii si Protectiei Sociale
2. Ministerul Afacerilor Externe
3. Ministerul Justitiei
4. Ministerul Sanatatii
5. Ministerul Educatiei Nationale
6. Ministerul Tineretului si Sportului
7. Ministerul Lucrarilor Publice si Amenajarii Teritoriului
8. Ministerul de Interne
9. Ministerul Apararii Nationale
10. Ministerul Culturii
11. Ministerul Transporturilor
12. Ministerul Industriei si Comertului
13. Ministerul Finantelor
14. Departamentul pentru Protectia Copilului
15. Secretariatul de Stat pentru Persoane cu Handicap
